

KURTLARA DUYULAN NEFRET

Karen BIERSTEDT

Birbirleriyle haberleşme kabiliyeti, aile halinde yaşama eğilimi ve bağımsızlık aşkı yönlerinden kurtlar insanlara benzer. Belki de bundan insanlar kurtlardan böylesine nefret ederler.

Temmuz 1973'de, Yırtıcı Hayvanlar Birliği Başkanı John Harris ve teşkilâtın Doğu Sahili Koordinatörü Anthony Nocera Kanada'da 30 gün süren gezilerinden, ehlileştirilmiş iki kurt ile döndüler. Kurtları, Nocera'nın Brooklyn'deki evinin önünde, kendi vagonlarında, geceleme üzere bıraktılar. Sabahleyin vagonun kapısının zorlanarak arandığını ve striknine bulanmış tavuk eti ile kurtların zehirlenmiş olduğunu gördüler.

Zehirlenme ile ilgili bilgi verene, 2000 doları Hayvanlar Fonu, 1000 doları Dick Cavett tarafından olmak üzere toplam 7000 dolar ödül verileceği duyuruldu. İki gün sonra, bu suç ile ilgili olarak 70 yaşında bir kadın yakalandıysa da delil yetersizliği nedeniyle serbest bırakıldı.

Onlarınkini öldürecek kadar kurtlara duyulan önyargı şeklindeki nefreti dağıtmak ve kurtları savunmak için Marris ve Nocera Kanada ve Birleşik Amerika'da seyahat ediyorlardı. Çünkü kurtlara duyulan nefret insanlık tarihinde pek eşkilere uzanıyordu. Bazı ilkel avcı kabilelerin kırtları kutsal akraba addetmelerine; ve Roma'nın kuruluşunun bir dişi kurt'a borçlu olunmasına rağmen, Avrupa öykü ve folkloru genellikle kurtları yerer. Grimm'in "Kırmızı Başlıklı Kız" hikâyesinin orijinalinde kurt küçük kıza aldatıyor, çünkü kız onun ne denli alçak bir hayvan olduğunu bilmemekte ve bu yüzden ondan hiç korkmamaktadır. Hilebaz kurt hem büyükanneyi hem de küçük kıza yutar, fakat hikâyenin sonunda bir avcı kurtun karnını yarar ve her ikisini de canlı olarak kurtarır.

Kurt korkusu yeni dünyaya da aktarılmıştır. 163 gibi eski yıllarda Massachusetts'te de kurt yakayanlara ödül vad edilmişti. Amerika'ya ilk yerleşenlerin tüylerini ürpertmeğe yetiyordu bir kuruluştası.

Acaba neden kurt insanda daima böylesine coşkun heyecanlar uyandırmıştır? Kurtun kötü şöhretinin bir nedeni beslenme yönünden insanlara daima rakip olmasıdır. Amerika'ya ilk yerleşenler kıt'ada bol olan ot-yiyici hayvanlara güveniyorlardı. Geyik, Karaca, Rengeyiği aynı zamanda kurtların da avı idi. İlk zamanlar hem insanlara hem kurtlara yetecek kadar da vardı.

Sonraları ot-yiycilerin doğal yerleşim yerlerini bozarak ve sürülerini beraberlerinde taşıyarak Amerikalılar Batıya göçttiler. Böylece, doğal avları ortadan kalkan kurtlar evcil hayvanlarla geçinmeğe başladılar. İşte bunun üzerinedir ki kurtların köklerinin kazınması işi başladı. Stiriknin en etken zehirdi. 1850'lerde Kurtlar Doğunun büyük bir kısmından, 1930'larda da Batıdan kayboldular.

İnsan-yiyci olarak kurtun kötü şöhreti sürüleri yağma etmelerinden öte birşeye dayansa gerek. Gerçekten Kuzey Amerika'da hiçbir kimse kurtlar tarafından öldürülmemiştir. Örneğin, 10.000 kurtun bulunduğu ve yılda öldürülen 1500'ünün bu rakkamı etkilemediği Ontario'da kurtlar tarafından herhangi bir yaralama dahi olmamaktadır.

Kuzey Avrupa'da, aç kurt sürüsü tarafından kovalananlar hakkındaki tüyler ürpertici masallara rağmen, insanlara hücum eden kurtlar hakkında sadece birkaç gerçek durum vardır.

Nüfus yoğunluğu daha fazla olan Güney Avrupa'da, kırlara sınır yerleşim yerlerinde sürü besleyen köylüler arasında, kurtların saldırısına uğrayanlar hakkında hikâyeler yaygındır. Kurtlar üzerinde çalışma uzmanı C. H. D. Clarke bu söylentilerin esasını araştırmış ve sürüde kuduz olduğu zaman kurtların insanlara saldırdığını, yaraların daha ziyade yüz ve boyunda olduğunu, insanların, aldıkları yaralardan değil, fakat kuduzdan öldüğünü görmüştür. Güney-Fransa'da Gévaudan bölgesinde görülen ve hakkında çok yayın yapılan "canavar" a rağmen Clarke insanlara vuku bulan kurt saldırılarının kuduz ile ilgili olduğu kanısındaydı. Gévaudan "canavarı" kurtlardan korkan ve nefret edenlerin hayaline uygun düşen eder bir anomali idi. 1764 Temmuzundan 1767 Haziranına kadar üç yıl, Gévaudan bölgesinde yaşayanlar uğradıkları kurt saldırılarından dehşete düştüler. Muhtemelen 100 kişi öldürüldü. Kurbanların vücutlarının bazı kısımları yenilmiş bulunuyordu. Bunlar hep çobanlık yapan çocuklardı. Yetişkin sadece bir kişi ölmüştü. Hücumla uğrayanlardan bazıları da kaçıp kurtulmuştu. Kuduz kurtlar, genellikle, normal olarak kurbanlarını yemedikleri, bu vak'alarda ısırılanların çoğu da iyi olduğu için bu bir kuduz salgını değildi.

Kütle halinde kurt-avı tertiplendi, "canavarı" yakalayana ödül vad edildi, fakat saldırı ve öldürmeler, özellikle birbirinden uzakta devam ettiği için bu işi tek bir hayvanın yapamayacağı anlaşıldı. Bir sürü kurt öldürüldü. Bunlardan biri Avrupa'da yaşayan bir kurt için çok iri cüsseli, hemen hemen 65 Kg. ağırlığındaydı. 19 Haziran

1767'de anormal irilikte bir diğer kurt daha öldürüldü ve saldırıların da ardı kesildi.

Köylüler bu kurtların ruhlarına şeytanın girdiğine inanıyorlardı. Clarke da bunların alelade kurtlar olmadığı, ilk-nesil kurt - köpek melezi olduğu kanısındaydı. Son derece iri cüsselerine ek olarak renk ve biçimleri de anormaldir. Birinin boynu beyazdı; diğ erinin ise kızılımsı olup kocaman bir kafası ve uzun ağız ve burnu vardı.

Kurtlar ve köpekler doğada normal şartlarda birbirleriyle karışmazlar, ama yakalanıp kafese konunca birbirleriyle çiftleşebilirler. Halbuki köpek - çakal melezlemesi doğaldır. Her iki halde de, bunlardan doğan yavrular Clarke'ın "melezgüç" dediği güçlülüktedir. Diğer bir deyişle, yavru, ayrı cinsdeki ana ve babadan daha iri, daha hilekâr, daha vahşi olup insandan daha az korkar ve çok daha fazla yırtıcıdır. Kurt - köpek melezi yavru bir köpekten ziyade bir kurta benzer.

Yani, kurt insan-yiyci değildir. Peki tam olarak bir kurt nasıldır ? Kurt (Canis Lupus) Canidae familyasının en iri üyesidir. Bu cins köpek, Amerika Çakalı, Avustralya yaban köpeği ve çakal dahildir. Kurtlar, 63 gün süren gebelik devresinden sonra 3 ilâ 13 yavru doğururlar; yavrular 6 hafta süt emer (köpeklerin yılda iki kez kızgın hale gelmesi ehlileştirilmesi sonucudur).

Kurtlar kurnaz, sosyal, sadıktırlar. Sayıları üç veya dört ile iki düzîne arasında değişen kurtlar sürü halinde avlanırlar. Saatte 28 mil yaparlar ve 50 millik bir araziyi baştan başa dolanabilirler. Kurt sürüsü, tabir caizse, geniş bir aile gibidir —ana - baba, küçük - büyük yavrular, teyzeler, amcalar—. Gerçekten, bazı araştırmacılar kurt ile ilk insanlar arasında karşılaştırma yapmaktadırlar. İnsanın kurta ilişkin sevgi - nefret hisleri kurta olan benzerliklerine atfedilebilir. Kurtun gücünü ve serbestisini kiskanabilir; o nisbette de çekinebiliriz.

Kurtların, birbirleriyle anlaştıkları, karmaşık bir komünikasyon yolları vardır. Sürüden ayrı düşen bir yalnız kurt ulur. Buna cevap veren kurtlara ek olarak banda alınmış kurt uluması ve kurt ulumasını taklit eden insan sesi arasındaki nüans farkını kurtlar birbirinden ayırdedebilir. Çünkü her kurtun uluma sesi birbirinden farklıdır, birini diğ erinden sesleri ile ayırdederler. Ulumadan başka, kurt, hırlama, havlama ve ciyak ciyak bağırma şeklinde çıkardıkları sesler ve duruşları ile birbirleriyle anlaşılır.

Kurtlar üzerinde inceleme yapanlar onları hassas, müşfik, hisli ve değişken mizaçta olarak nitelemektedir. Oregon Üniversitesi Bio-sosyal Araştırma Merkezinde kurtlar üzerinde inceleme

BU KURT BİR İNSAN YEDİ Mİ ?

Hayır, şüphesiz yemedi. Kuzey Amerika'da bir kurdun bir insanı öldürdüğü hakkında herhangi bir kayıt yoktur. Fakat kurtlardan nefret eden insanları buna hiçbir zaman inandıramazsınız. 17. asırdan beri bütün masal ve folklorda kurtlar kötü ve insan-yiyici olarak canlandırılmıştır. Bu asılsız hayal kurtları öylesine bir nefretin içine itmiştir ki Birleşik Amerika ve Kanada'da kurtların hemen hemen kökleri kazınma yoluna gidilmiştir.

Bugün araştırmacılar kurtları inceledikçe onların sosyal yönden neredeyse insancıl olduğunu görmekteyiz : Kurtlar birbirleriyle devamlı irtibatla, aile-sever, sadıktır; bir hayat boyu için çiftleşirler.

Kurdun geçmişi ve artık değişen çehresi için aşağıdaki yazıyı okuyunuz :

yöneten biyolog ve entomolog John C. Fentress'e göre, kurtlar birbirleriyle "dostça", birbirleriyle anlayışlı ve birbirini destekler geçinmektedirler. Kurtlar son derece sosyal olduklarından insanlara karşı, kendi türlerinin diğer üyeleri ve hatta köpeklerden daha hassastırlar.

Halen, dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan kurtlarla ilgili envanter çalışmaları birbirinden farklıdır. Çünkü, kurtları izlemek, saymak, ve hâlâ yaşadıkları kırık bölgelerde güvenilir tahminler yapmak çetin bir iştir. İnsanların kurtlara olan korkusu da rakkamları abartmaktadır.

Kabaca, bugün Rusya'da 120.000; Kanada'da 20.000; ve Alaska'da da 5.000 kurt yaşamaktadır. Avrupa'nın diğer birçok kısımlarında da hâlâ kurt bulunmakta; katliama uğramamakta; insanların mevcudiyetine alışmakta; yerleşim bölgelerinin hemen sınırlarında yaşamakta; bazan geceleri kasabalara kadar inip köpeklerle saldırmaktadır. Türkiye, Arabistan, İran, Hindistan ve bazı diğer ülkelerde hâlâ kurt vardır.

Alaska dışında, A.B.D'de ormanda yaşayan kurtlar yalnız Kuzey Minnesota'da, Superior Gölünün Royal Adasında ve az sayıda da Glacier ve Yellowstone Millî Parklarında bulunmaktadır. Wisconsin, iş işden geçtikten sonra duruma el koymuşa benzer, zira ancak kökleri kazındıktan sonra kurtlar kanunen korunmağa başlamışlardır.

Kurtlarla ilgili kararlarda Federal Hükümetin tutumu ayrıcalık göstermektedir. 1972'de Savunma Dairesi 300.000 parkanın kurt kürkü ile astarlanmasını emretmişti. Muhafazakâr grupların protestosu ile karşılaşıldığından, bundan vazgeçildi. 16 Temmuz 1973'te, A.B.D. Tarım Bakanlığı Kurtları, tehlikede olan hayvanlar listesine aldı ve derisinin veya hayvanın kendisinin satılmasını yasakladı. Buna rağmen, daha geçen kış Başkan Ford Sovyet Parti Başkanı L. Brezhnev'e kurt kürkü bir palto hediye etti, ama bunu protesto eden bir mektup yağmuruna da tutuldu.

Geçen yıl, Minnesota'dan alınan dört kurt Kuzey Michigan'a, kurtları önceki yerleşim yerlerinde yeniden üretmek amacı ile, saliverildi. Bu proje, A.B.D. Spor, Balıkçılık ve Doğaylaşam Bürosu ile Kuzey Michigan Üniversitesinin ortaklaşa yürüttüğü bir deneme idi. Kurtlar, boyunlarına tutturulmuş olan bir vericiden yayılan dalgalarla izlenebiliyordu. Üç kurt, önceki yerleşim yerleri olan batı yönünde belki 100 milden fazla yol aldılar. Ne var ki, deneme, Michigan sakinlerinin itirazları ile karşılaştı. Sürü sahipleri ve avcılar hemen programa karşı çıktılar. Avcılar bir teşkilât kurdular ve kurtları öldürene 100 Dolarlık ve hiç de kanunî olmayan bir ödül vadettiler. Sekiz ay zarfında kurtların dördü de öldürüldü —üçü silâhla, biri de bir araba çarpması ile—.

İnsanların tersine, kurt popülasyonu kendini, her on kilometrekareye bir kurt düşecek şekilde doğal olarak ayarlar. Avın bol bulunduğu bölgelerde bu aded iki misline çıkar. Bu doğal ayarlama kısmen, yoğunluğu azaltan yavru ölümü oranına; kısmen de, sürüden ayrılan ve yalnız başına dolaşan kurtlara bağlıdır.

1973'te yürürlüğe giren, Federal Hükümetin Soyları Tüklenen Türleri Koruma Kanunundan önce, ki bu kanun kurtları tamamen korumaktadır, Minnesota'da da bir çeşit kurt kontrol sistemi

uygulanıyor ve özel müsaadesi olan avcılarının, o da sadece zarar veren kurtları avlaması için 50 Dolar ödeniyordu. 1969'da bu yoldan 250 kurt öldürüldü. Bu şekilde "emirle kurulu tuzaklar"ın da yine bir nevi prim olduğunu söylüyordu. Kurtların korunması taraftarı olanlarla HOWL (Kurtlarımızın Yaşamasına Yardımcı Olun) teşkilâtı. Minnesota'lı sürü sahipleri, yılda ceza olarak 20.000 Doları göze alma pahasına da olsa, bu kanunu tanımamağa yemin ettiler. Sürüsünden 10.000 dolar değerindeki 81 sığırı parçalayan ve bu yüzden de 1966'da iflâsa sürüklenen bir çiftçi "Kurtları öldüreceğiz; ne zaman ve nerede olursa olsun! Bizi durduracak tek şey alınmıza yiyeceğimiz bir kurşun olabilir", tehdidinde bulunuyordu.

Kurtların korunmasını savunanlar ile kurtları öldürmek isteyenler vardır. Kurtların korunmasını isteyenlere hissi, avcılardan nefret edenler ve Minnesota'daki ilk durum bilmeyenler gözüyle bakılmaktadır. Bunlar da, avcılara, çiftçilere ve diğerlerine olan karşı hücumlarında aynı derecede şiddetli hareket etmektedirler.

Yakında muhtemelen yürürlüğe girecek olan bir federal koruma plânı her iki tarafın fikirlerini de dikkate alan bir uzlaştırma vasıtası olacaktır. Minnesota Eyaletine, sürülerin bulunduğu sahalarda tehlikeli duruma geçen kurtların kontrolü yetkisi tanınacak, kurtların tamamen korunacağı 8000 ilâ 10.000 kilometrekarelik bir arazi ayrılacaktır.

Bazı ökologlara göre, gelecekte, yeniden çoğaltma işleminin sadece kırsal bölgelerde yapılması ve halkın kurtlara karşı olan nefretini körüklememek için sürülerin bulunduğu sahalardan uzak durulması iyi olacaktır. Bütün bunlar bir yana, kurtların bekası için en etken faktör av hayvanı bulunmasıdır. İnsanların, özellikle Kanada ve Alaska'da hâlâ boş doğal arazilere yerleşimleri devam etmekte ve oralandaki av hayvanları ortadan kalkmaktadır, bu ise kurtların aleyhinedir.

Diğer taraftan, Antropologlar günden güne daha iyi anlamaktadır ki, insan gerçekten çetin bir hayvandır. Teknolojiyi doğuran keskin zekâsı ve işlek ellerine rağmen biosfere sataşması kendi sonu olacaktır. Homo Sapiens "düşünen insan" kendi bekası için ne gerektiğini içgüdüsel olarak bilmekten yoksun görünmektedir. Kurtlar olsun, doğadan kayıpları doğayı fakirleştiren diğer türler için olsun tek ümit, kendi çevresini korumayı bilmeyip kendi sonunu hazırlamayı gayet iyi beceren insanın bu işini çabuklaştırması ve sahnedan silinip gitmesi suretiyle, şurda burda kalmış tek tük canlı hayvanların yeniden çoğaltmasıdır.

SCIENCE DIGEST'ten

Çeviren: Ruhsar KANSU